



DİNLEME ÖZ YETERLİK ALGISI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA: ÖĞRETMEN ADAYLARI ÖRNEĞİ

Aslı Maden^{1*}

¹ Dr., Giresun Üniversitesi, Türk Dili Bölümü

*asli.maden@giresun.edu.tr

⁺ORCID: 0000-0002-3336-0198

Öz- Araştırmada, öğretmen adaylarının dinleme öz yeterlik algılarının tespit edilmesi amaçlanmıştır. Ayrıca dinleme öz yeterliği üzerinde etkili olabilecek cinsiyet, okuma alışkanlığı ve evde kitap okunması, anne-baba eğitim durumu, evden ve cep telefonundan internet kullanımı, anlatma becerisi tercihi gibi çeşitli değişkenlerin etkisi de belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma, var olan bir durumu belirlemeyi amaçladığı için tarama modeline göre yürütülmüştür. Araştırmanın evrenini, bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesinde öğrenim gören öğretmen adayları oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini ise, tesadüfi örnekleme yöntemi ile bu fakültede öğrenim gören (n=239) öğretmen adayları arasından seçilmiştir. Araştırmanın verileri, *Kişisel Bilgi Formu* ve *Dinleme Öz Yeterlik Algısı Ölçeği* ile toplanmıştır. Veri toplama araçları örneklemdaki adaylara basılı veya e-posta olarak ulaştırılmış ve toplanmıştır. Araştırma sonucunda, öğretmen adaylarının genel olarak iyi düzeyde dinleme öz yeterlik algısına sahip oldukları tespit edilmiştir. Bununla beraber cinsiyetin, evde veya ikamet edilen yerde kitap okunmasının, anne eğitim düzeyinin dinleme öz yeterlik algısı üzerinde ayırt edici olmadığı; buna karşın adayların kitap okuma alışkanlığının, baba eğitim düzeyinin ve anlatma becerisi tercihinin öz yeterlik algısı üzerinde ayırt edici olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler – Dinleme, öz yeterlik, algı, öğretmen adayı

A RESEARCH ON LISTENING SELF-EFFICIENCY PERCEPTION: THE SAMPLE OF PRE-SERVICE TEACHERS

Abstract – In this study, it was aimed to determine the self-efficacy perceptions related listening skills of pre-service teachers. Perceptions of listening self-efficacy was evaluated in terms of variables such as gender, reading habits, parental education level, internet usage and preference for expression skills. A descriptive survey model was adopted for this study. The sample of the study was consisted of 239 pre-service teachers who studied in different department in faculty of education of a state university. The data of the study was collected with *Perceptions of Listening Self-Efficacy Scale* and *Personal Information form*. Data collection tools were delivered (as a printed or e-mail) to the pre-service teachers and collected. As a result of the research, it was determined that pre-service teachers' perceptions of listening self-efficacy was generally good. However, it was found that gender, reading at home or at home and reading mother's education level did not affect self-efficacy perception. On the other hand, it was determined that the habit of reading books, father's education level and preference of expression skills were differentiated on self-efficacy perception.

Keywords – Listening, self-efficacy, perception, pre-service teachers.

Giriş

Dinleme, konuşan ya da sesli okuyanın iletmiş sesli içeriği anlamlandırmaya ve tepkide bulunmaya dayanır. Bu beceri, insanın bilgi alışverişinde dolayısıyla günlük yaşamında büyük bir yere sahiptir. Dinleme, insanın kullanmaya başladığı ilk dil becerisidir. Zira dinleme anne karnından başlayan bir temele sahiptir ve ömür boyu etkili biçimde kullanılması gerekir. Küçük büyük herkesin çevresindekileri anlayıp uygun dönütler vererek iletişimini sürdürebilmesi için iyi bir dinleyici olması zorunludur. Bu nedenle okul öncesi dönemden başlayarak okulda ve sonraki yaşamda dinleme eğitimi çok önemlidir. Dinleme becerisindeki başarı bireyin tüm yaşamında etkili olacağı gibi eğitim yaşamındaki akademik başarısında da belirleyici bir role sahiptir.

Dinleme ile ilgili birçok tanım alanyazında yer almaktadır. Örneğin Türkçe Sözlük'te (2005) dinleme için "işitmek, kulakla algılamak, duymak" karşılığı verilmişken, Demirel (1999, s.33) dinlemeyi "konuşan kişinin iletmek istediği mesajı pürüzsüz bir şekilde algılayabilme ve iletilen mesaja karşı uygun tepkide bulunabilme etkinliği", Sever (1997, s.1) "bireyin işittiğini anlamak ve saklamak veya işittiğini anlamak için çaba göstermek", Ergin ve Birol (2005) "görsel ve işitsel simgelere yönelik gösterilen tepki" Umagan (2007, s.149) ise "karşı tarafı edilgen bir yapıda izleme değil, iletişimin tam olarak gerçekleşmesi için iletiyi alma ve yorumlama çabası" olarak tanımlamaktadır. Ancak dinleme, dil becerileri içinde en az tanınan ve üzerinde henüz yeterince çalışılmamış bir özelliğe sahiptir (Mead ve Rubin, 1985; Vandergrift, 2004). Formel ve informel eğitim ortamlarında, sadece okulda eğitim sürecinde değil, evde, işte, ulaşımda da etkin bir dinleyici olmanın gerekliliği öğrencilere kavratılmalıdır.

Dinleme eğitimi okul öncesinde, ailede başlar. Aile içinde çocuk ilk dinleme davranışlarını çevresinde gerçekleşen iletişim durumlarını izleyerek edinir. Daha sonra ilköğretim, temel dinleme becerilerini kazanır. Ortaokulda kurallar ve gerçek yaşam durumlarından örneklerle becerisini geliştirir. Nitekim ilköğretim ve ortaokul Türkçe derslerinde, dinleme becerisinin geliştirilmesine yönelik özellikle 2005 yılından bu yana ayrıntılı kazanımlar belirlenmiştir. Ders kitaplarında da dinleme metinleri ve metinlere bağlı alıştırmalar özellikli etkinliklerle bu becerinin uygulama düzeyinde alışkanlığa dönüştürülmesi hedeflenmektedir. Buna karşın dinleme fiziksel, zihinsel ve psikolojik yönü olan karmaşık bir süreç içermektedir. Dolayısıyla ölçülmesi ve sergilenmesine dair unsurların tam olarak belirlenmesi ve uygun eğitim ortamlarında geliştirilmesi zordur. Dinleme eğitimi

sürecinde; öğrenci işitme, soyut içerik, sözcük hazinesi gibi etkenlerle dinleyemez ise, bu beceriye karşı korku ve endişe duyabilir. Bu durum süreklilik arz ederse, dinlemeye yönelik olumsuz bir tutum gelişebilir. Dinleme eylemine karşı olumsuz tutum besleyen bireyin bu beceriye yönelik öz güveninde de azalma olacağı öngörülebilir. Bunun önüne geçebilmek için öğrenciye dinleme konusunda daha iyi olabileceğini göstermek için uygun öğrenme ve alıştırmalar ortamları sunulmalıdır. Böylece dinleme konusunda kendine olan güveni güçlenebilir. MacIntyre ve Gardner (1989) de bireyin dinleme becerisi geliştikçe kendine olan güveninin arttıracağını ve hissettiği kaygının azalabileceğini, dinlemeye dair olumlu bir tutum geliştirebileceğini belirtmektedir. Dinleme becerisinin geliştirilmesine dair diğer bilgi ve kurallarla birlikte, bu konuda öğrencinin özgüven ve inancının yükseltilmesi şüphesiz öğretmenin doğru yol göstermesine ve özellikle örnek olabilmesine bağlıdır. Öğretmenin sözlü iletişim durumlarında iyi bir dinleyici olması, öğrencisine de bunun yapılabileceğini sezdirmesi çok önemlidir. Bunun sağlanabilmesi için de iletişim becerileri konusunda iyi eğitim almış, dil becerilerini tanıyan bu konuda mesleki formasyona sahip öğretmenlerin yetiştirilmesi gerekmektedir. Bugün ilköğretim ve ortaokul düzeyinde sınıf ve Türkçe öğretmenleri ile birlikte diğer tüm branş öğretmenlerinin dinleme ve diğer iletişim yeterliklerine sahip olması beklenen bir durumdur. Ancak yetişkinlerin okul dışında, öğretmenlerin ise sınıfta ilköğretim düzeyindeki öğrencilere dinleme konusunda iyi örnek olmalarından dolayı zayıf dinleyici olduklarını ortaya koyan araştırmalar mevcuttur (Jalongo, 1995; Clark, Scruggs ve Szydowski, 1999'den akt. Doğan, 2011, s.17).

Öğrenme ve öğretme sürecinde başarılı olabilmek, öğrenci ve öğretmen arasında kurulacak güçlü bir etkileşimle sağlanabilir. Diğer bir deyişle, öğretmenlerin sahip olması gereken en önemli niteliklerden biri etkili iletişimdir (Arslan ve Özpınar, 2008; Maden, Durukan ve Aslan, 2010). Bu beceri iyi bir dinleyici olmayı da içinde barındırmaktadır. Öğretmenlerin hizmet öncesinde lisans öğrenimleri sırasında bu konuda gerekli eğitimi almış olmaları yukarıda bahsedildiği üzere okuldaki başarıyı güçlendirecektir. Nitekim eğitim fakültelerinde yürütülen Türk Dili I-II, Etkili İletişim, Diksiyon gibi dersler ile Sınıf ve Türkçe Öğretmenliğine özgü (Türkçe Öğretimi, Dinleme Eğitimi vb.) dersler bu ihtiyaca cevap vermektedir. Ancak lisans sonrası adayların seçimi sürecinde iletişim ve özellikle dinleme öz yeterliklerine dair ölçüme tabi tutulmalarını bu açıdan düzeylerinin ortaya konulmasını gerektirmektedir. Böylece yaşanan eksiklik ve sorunlara yönelik çözüm üretilebilmesi

ve düzenlemelerin yapılmasına hizmet edilebilecektir. Yapılan araştırmalar, öz yeterlik algısı yüksek olan bir kişinin zor bir görev karşısında daha sakin ve soğukkanlı davrandığını; öz yeterlik algısı düşük olanın ise, yapılması gerekeni olduğundan zor olarak algıladığını göstermiştir (Pajares, 1996'den akt. Temel, 2012, s.192).

Öz yeterlik, Bandura'nın sosyal öğrenme kuramına bağlı olarak ortaya koyduğu bir kavramdır. Bandura'ya (1986; 1997; Wood ve Bandura, 1989'den akt. Donmuş ve diğ., 2014, s.2) göre öz yeterlik "bireyin bir edimi, bir işi gerçekleştirmede ne derece yeterli olduğuna ve başarılı olacağına ilişkin inancı ya da algısıdır". Senemoğlu (2005) ise, "bireyin farklı durumlarla baş etme, belli bir etkinliği başarma yeteneğine, kapasitesine ilişkin kendini algılayışı, inancı ve kendi yargısı" şeklinde öz yeterliği tanımlamaktadır.

Dinleme öz yeterliği, *dinleyicinin sözlü iletişim sürecinde kendisinden beklenen dinleme etkinliklerini gerçekleştirmeye yönelik sahip olduğu algı* olarak tanımlanabilir. Tam ve etkili bir iletişim için dinleme öz yeterliğinin herkes için gerekli olduğu açıktır, bu noktada insanları hayata hazırlayan öğretmenlerin dinleme öz yeterliklerinin yeterli olması daha da önem kazanmaktadır. Bu doğrultuda, öz yeterlik algı ve inancı yüksek olan bireyler bir işi yapma konusunda daha azimli, kararlı ve istekli olmakta, fakat düşük öz yeterliğe sahip olanlar tam tersi yönde korku, kaygı, endişe ve güvensizlik gibi davranış ve düşünme yeteneklerini olumsuz etkileyecek durumlar yaşayabilirler (Pajares, 2002; Pajares & Schunk, 2001; Tschannen-Moran & Hoy, 2001; Woolfolk Hoy & Spero, 2005: 344). Öğretmen adaylarının da mesleğe başlamadan önce, dinleme becerileri konusunda gerekli kuralları öğrenip uygulayarak öz yeterlik algılarını yüksek tutmaları beklenmelidir.

Alanyazında öğretmen adaylarının dinleme öz yeterliklerine yönelik araştırmaların oldukça sınırlı olduğu görülmektedir. Söz gelimi, Kurudayıoğlu ve Kana'nın (2013) Türkçe öğretmeni adaylarının dinleme öz yeterliklerini inceledikleri çalışmada, adayların belli düzeyde öz yeterliğe sahip oldukları tespit edilmiştir. Karahan (2018) da araştırmasında, Türkçe öğretmeni adaylarının dinleme öz yeterliği ile kaygı arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Bununla birlikte, Aydın ve diğerlerinin (2015) ortaokul öğrencilerine yönelik, Yaman ve Tulumcu'nun (2016) yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlere yönelik ölçek geliştirmeyi amaçladıkları araştırmalar da önemlidir. Buna karşın diğer öğretmen adaylarının dinleme

öz yeterlik algılarına dair tespitlere ulaşan bir çalışmaya rastlanmamaktadır.

Araştırmanın Amacı

Araştırmada, öğretmen adaylarının dinleme öz yeterlik algılarının tespit edilmesi amaçlanmıştır. Ayrıca cinsiyet, okuma alışkanlığı, anne-baba eğitim durumu, internet kullanımı ve anlatma becerisi tercihi gibi değişkenlerin etkisi de belirlenmeye çalışılmıştır. Bu doğrultuda aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmıştır:

1. Öğretmen adayların dinleme öz yeterlik algıları ne düzeydedir?
2. Öğretmen adaylarının dinleme öz yeterlik algıları cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
3. Öğretmen adaylarının dinleme öz yeterlik algıları evde kitap okunma durumuna göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
4. Öğretmen adaylarının dinleme öz yeterlik algıları kitap okuma alışkanlığına göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
5. Öğretmen adaylarının dinleme öz yeterlik algıları anne ve baba eğitim durumuna göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
6. Öğretmen adaylarının dinleme öz yeterlik algıları evden internete bağlanma açısından anlamlı farklılık göstermekte midir?
7. Öğretmen adaylarının dinleme öz yeterlik algıları cep telefonundan internete bağlama açısından anlamlı farklılık göstermekte midir?
8. Öğretmen adaylarının dinleme öz yeterlik algıları arasında anlatma becerisi (konuşma veya yazma) tercihi göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

Yöntem

Araştırma Modeli

Mesleğe yönelik -hizmet öncesi- eğitim alan öğretmen adaylarının dinleme öz yeterlik algılarını tespit etmeyi, dolayısıyla var olan bir durumu belirlemeyi amaçlayan bu araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, "geçmişte ya da hâlen var olan bir durumu olduğu gibi betimlemeyi amaçlamaktadır" (Karasar, 2006, s.77). Bu doğrultuda araştırmada, öğretmen adaylarının dinleme öz yeterlik algı düzeylerinin tespiti ile cinsiyet, okuma alışkanlığı, anne-baba eğitim durumu, internet kullanımı ve anlatma becerisi tercihi değişkenlerinin algı üzerindeki etkisi de değerlendirilmiştir. Çünkü fiziksel, sosyal ve psikolojik gelişim sürecindeki öneminden dolayı cinsiyetin, dil becerilerinin gelişimi ile doğrudan ilişkili olması nedeniyle okuma alışkanlığının dinleme öz yeterliği üzerindeki

etkisinin belirlenmesi önemli görülmüştür. Bunun yanında ailelerin iletişim konusunda çocuklarına örnek olması, iyi bir dinleyici ve anlatıcı olmaları önemlidir. Bu da ebeveynin eğitim düzeyi ile yakından ilişkilidir. Bu nedenle anne-baba eğitiminin dinleme öz yeterlik algısı üzerinde etkili olup olmadığı belirlenmeye çalışılmıştır. Teknoloji gelişmeler ile internet kullanımı iletişim alışkanlıklarını da değiştirdiği için dinleme üzerinde de önemli etkileri vardır. Bu nedenle evde ve mobil araçlarda internet kullanımının dinleme öz yeterlik algısı üzerinde etkili olacağı öngörülmüştür.

Bireyin duygu ve düşüncelerini, hayal ve isteklerini anlatmak için başvurduğu iki önemli dil becerisi vardır: Konuşma ve yazma. Bazıları konuşmayı bazıları ise yazmayı daha çok tercih eder. Konuşmayı tercih edenler ile yazmayı tercihlerin dinlemeye yaklaşımı farklıdır. Zira konuşma dinleme becerisi ile bir bütündür ve birlikte sergilenirler. Bu nedenle, adayların anlatma becerilerine ilişkin tercihlerinin dinleme öz yeterlik algısı üzerindeki etkisini belirlemek araştırmanın amaçları arasındadır.

Araştırma Örneklemini

Araştırmanın evreni, bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesinde öğrenim gören öğretmen adaylarından oluşmaktadır. Araştırma örneklemini ise, tesadüfi örnekleme yöntemi ile eğitim fakültesinde, 2015-2016 eğitim-öğretim yılında, öğrenim gören adaylar arasından gönüllülük esasına göre (n=239) seçilmiştir. Örneklemin öğretmen adayları arasından seçilmesinde, mesleğe başladıklarında öğrencileri tarafından dinleme konusunda örnek alınacak olmaları ve branşlarına uygun olarak dinleme ve dil becerileri konusunda eğitim verecek olmaları etkili olmuştur. Bununla birlikte, öğretmenlik mesleğine hazırlanmak için Türk Dili, Etkili İletişim, Sınıf Yönetimi ve Türkçe öğretimine yönelik diğer derslerde sözlü iletişim ve dinleme becerilerini geliştirmek için eğitim alan adayların bu konudaki yeterliliklerinin belirlenmesinin öğretmen yetiştirme alanına faydalı olacağı düşüncesi de örneklemin belirlenmesinde dikkate alınmıştır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Öğretmen adaylarının dinleme öz yeterlik algılarının belirlenmesi ve çeşitli değişkenler doğrultusunda değerlendirilmesinin amaçlandığı araştırmada veriler, *Kişisel Bilgi Formu* ve *Dinleme Öz Yeterlik Algısı Ölçeği* ile toplanmıştır: *Kişisel Bilgi Formu*, örneklemdaki adayların amaç ve alt problemlerle ilgili özelliklerini belirlemeye yönelik kısa cevaplı maddeler içermektedir.

Dinleme öz yeterlik algısı ile ilgili veriler, Türkçe öğretim programında yer alan dinleme becerisine yönelik kazanımlardan, ilgili alanyazındaki benzer ölçeklerden (Erdem ve Erdem, 2014; Kurudayıoğlu ve Kana, 2013; Aydın, Demircan ve İnnalı, 2015) yararlanılarak geliştirilmiş olan *Dinleme Öz Yeterlik Algısı Ölçeği* ile elde edilmiştir. Ölçek 4) Her Zaman 3) Genellikle 2) Ara Sıra 1) Hiçbir Zaman aralığında, 4'lü likert tipte, ölçeklendirilmiştir. *Dinleme Öz Yeterlik Algısı Ölçeği*ni geliştirme sürecinde; ilk olarak dinleme kazanımları ve benzer ölçeklerden hareketle 25 maddelik taslak ölçek oluşturulmuştur. Taslak ölçek, kapsam geçerliliği açısından 3 Türkçe eğitimi ve 1 eğitim bilimleri uzmanı tarafından incelenmiştir. 50 öğretmen adayı üzerinde pilot uygulama yapılmıştır. Pilot uygulamada ulaşılan verilere göre ölçeğin *Cronbach Alpha* iç tutarlık katsayısı 0,85 olarak belirlenmiştir. Ölçeğin yapı geçerliği faktör analizi ile test edilmiş, analiz sonucunda KMO değeri 0,808, Barlett değeri ise 683,67 olduğu görülmüştür. Geçerlik ve güvenirlik analizleri sonucunda; 2 madde kapsam dışı ve 1 madde düşük güvenirliğe sahip olduğundan ve 3 madde ise düşük faktör yük değerinden dolayı çıkartılarak ölçeğe 20 maddelik son hâli verilmiştir.

Veri toplama aracı araştırmaya katılan öğretmen adaylarına elden veya e-posta yoluyla ulaştırılmış ve toplanmıştır. Ulaşılan veriler, SPSS 16.0 programı aracılığıyla çözümlenmiş; bulgular tablolar hâlinde sunulmuştur. Veri toplama aracında yer alan aralık değerlerini derecelendirmek için aralık hesaplama tekniğinden yararlanılmıştır. Bu doğrultuda ölçekte yer alan aralıklar için $n-1/n$ aralık genişliği formülü uygulanmıştır. Veri analizinde, adayların dinleme öz yeterlikleri *Yüksek, İyi, Orta* ve *Düşük Düzey* şeklinde kodlanmıştır. Her seçeneğe karşılık gelen puan aralıkları aşağıdaki şekilde belirlenmiştir:

Tablo 1: Ölçek puan aralıkları

Seçenekler	Verilen Değer	Kod	Değer Aralığı
Hiçbir Zaman	1	Düşük Düzey	1,00 – 1,74
Ara sıra	2	Orta Düzey	1,75 – 2,49
Genellikle	3	İyi Düzey	2,50 – 3,24
Her Zaman	4	Yüksek Düzey	3,25 – 4,00

Elde edilen verilerin analizinde; dinleme öz yeterlik algısı ortalamalarının çözümlenmesinde aritmetik ortalama, cinsiyet, evde kitap okunması, internet kullanımı (evden ve mobil / cep telefonundan) değişkenini test etmek için *t* testi, anne ve baba eğitim seviyesi, kitap okuma alışkanlığı, anlatma becerilerine yönelik tercih değişkenleri için tek yönlü varyans analizi (Anova) kullanılmıştır. Verilerin analizinde anlamlılık düzeyi 0,05 ($p < 0,05$) olarak uygulanmıştır.

BULGU VE YORUMLAR

Öğretmen adaylarının dinleme öz yeterlik algılarına dair bulgular; alt problemlere göre aşağıda tablolar hâlinde gösterilmiştir:

Öğretmen adayların dinleme öz yeterlik algısı düzeyleri

Tablo 2: Dinleme öz yeterlik algısı ortalaması

	N	Ortalama	Standart Sapma
Dinleme Öz Yeterlik Algısı	239	2,6383	0,50093

Tablo 2’de görüldüğü üzere, öğretmen adaylarının dinleme öz yeterlik algı genel ortalaması 2,67’dir. Öz yeterlik algı ortalamaları ölçekten alınabilecek en yüksek puan (80) dikkate alınarak değerlendirildiğinde; genel algı puan ortalamasının 52,77 olduğu görülmüştür. Bu bulgu, öğretmen adaylarının dinleme öz yeterlik algılarının ölçekteki aralık değerlerine göre *İyi* düzeyde sergilendiğini göstermektedir.

Tablo 3: Dinleme öz yeterlik algısı düzeyleri

Dinleme Öz Yeterlik Algısı	Ortalama	Standart Sapma	f	%
Düşük	1,5208	,12147	12	5,0
Orta	2,1833	,27261	69	28,9
İyi	2,8321	,19853	134	56,1
Yüksek	3,4229	,09086	24	10,0
			239	100,0

Öğretmen adaylarının öz yeterlik algılarının aralık değerlerine dağılımı Tablo 3’te görülmektedir. Buna göre, adayların çoğunluğu *İyi* düzeyde dinleme öz yeterlik algısına sahiptir. Ayrıca 69’unun *Orta*, 24’ünün *Yüksek* ve sadece 12’sinin *Düşük* düzeyde algıya sahip olduğu da anlaşılmaktadır. Bu bulgu, adayların dinleme öz yeterlik algılarının ortalamasının üstünde olduğunu ve genel olarak dinleme yeterliğine dair bir inancın varlığını kanıtlamaktadır.

Dinleme öz yeterlik algılarının cinsiyete göre analizi

Tablo 4: Cinsiyet göre dinleme öz yeterlik algısı

Cinsiyet	N	Ortalama	Standart Sapma	t	p
Bay	102	2,6681	,53036	0,794	0,428
Bayan	137	2,6161	,47862		

Tablo 4’te görüldüğü üzere, öğretmen adaylarının dinleme öz yeterlik algılarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($t=0,794$, $p>0,05$). Bu bulgu,

erkek adayların öz yeterlik algısının kızlara göre daha yüksek olduğunu ancak yine de cinsiyetin adayların dinleme öz yeterlik algıları üzerinde etkisinin olmadığını ortaya koymaktadır.

Dinleme öz yeterlik algılarının evde kitap okunma durumuna göre analizi

Tablo 5: Evde kitap okunma durumuna göre dinleme öz yeterlik algısı

Evde Kitap	N	Ortalama	Standart Sapma	t	p
Evet	174	2,6494	,49672	-0,562	0,475
Hayır	65	2,6085	,51475		

Tablo 5’te görüldüğü üzere, öğretmen adaylarının evlerinde kitap okunma durumunun dinleme öz yeterlik algısı üzerinde anlamlı farklılık oluşturmadığı tespit edilmiştir ($t=0,562$, $p>0,05$). Bununla birlikte ortalamalar incelendiğinde, evlerinde kitap okunan adayların öz yeterlik algılarının okunmayanlara göre daha yüksek olduğu da görülmektedir. Bu bulgu, evde kitap okunma durumunun dinleme öz yeterlik algısı üzerinde yeterince etkili olmadığını ortaya koymaktadır. Ortaya çıkan durum, adayların çoğunun evlerinde kitap okunma açısından benzer özellikler göstermesine bağlanabilir.

Dinleme öz yeterlik algılarının kitap okuma alışkanlığına göre analizi

Tablo 6: Kitap okuma alışkanlığına göre dinleme öz yeterlik algısı

Okuma Alışkanlığı	N	Ortalama	Standart Sapma	F (3,235)	p
Her gün	42	2,9631	,32816	20,894	0,000
Her hafta	57	2,8868	,36749		
Her ay	86	2,5041	,50166		
İhtiyaç duyduğumda	54	2,3370	,47486		

Tablo 6’da görüldüğü üzere, adayların 86’sının her ay kitap okuduğu, 57’sinin her hafta, 54’ünün ihtiyaç duyduğunda ve 42’sinin ise her gün kitap okuduğu görülmektedir. Öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlığının dinleme öz yeterlik algısı üzerinde anlamlı farklılık oluşturduğu tespit edilmiştir ($F=20,894$, $p<0,05$). Dinleme öz yeterlik algı ortalamaları incelendiğinde, okuma alışkanlığına bağlı olarak algı ortalamalarının arttığı gözlenmektedir. Bu bulgu, kitap okuma alışkanlığı yükseldikçe dinleme öz yeterlik algısının da yükseldiğini göstermektedir. Dinleme öz yeterlik algısının kitap okuma alışkanlığına bağlı olarak artması, adayların okudukları kitaplardan öğrendikleri, örnek aldıkları tutum ve davranışları iletişim alışkanlıklarına aktarabildiklerine yorulabilir.

Dinleme öz yeterlik algılarının anne eğitim durumuna göre analizi

Tablo 7: Anne eğitim seviyesine göre dinleme öz yeterlik algısı

Anne Eğitim	N	Ortalama	Standart Sapma	F _(3,235)	P
İlkokul	69	2,6297	,43684	2,365	0,72
Ortaokul	66	2,5159	,59123		
Lise	64	2,7359	,45000		
Üniversite	40	2,6988	,49400		

Tablo 7’de görüldüğü üzere, öğretmen adaylarının annelerinin eğitim düzeyinin dinleme öz yeterlik algısı üzerinde anlamlı farklılık oluşturmadığı tespit edilmiştir ($F=2,365$, $p>0,05$). Anlamlı farklılaşma olmasa da, anne eğitim düzeyi yükseldikçe dinleme algı ortalamalarında kısmen de olsa bir artış eğiliminin olduğu söylenebilir. En yüksek yeterlik algısının annesi lise mezunu olan adaylarda gözlenmiş olması dikkat çekmektedir. Bu bulgu, anne eğitim düzeyinin dinleme öz yeterlik algısı üzerinde kısmen etkili olduğunu göstermektedir.

Dinleme öz yeterlik algılarının baba eğitim durumuna göre analizi

Tablo 8: Baba eğitim seviyesine göre dinleme öz yeterlik algısı

Baba Eğitim	N	Ortalama	Standart Sapma	F _(3,235)	P
İlkokul	32	2,5766	,39144	3,371	0,19
Ortaokul	45	2,6222	,56161		
Lise	88	2,5460	,51996		
Üniversite	74	2,7845	,45495		

Tablo 8’de görüldüğü üzere, öğretmen adaylarının babalarının eğitim düzeyinin dinleme öz yeterlik algısı üzerinde anlamlı farklılık oluşturduğu tespit edilmiştir ($F=3,371$, $p<0,05$). Bulgulara göre, baba eğitim düzeyine bağlı olarak adayların dinleme öz yeterlik algısında bir artışın olduğu gözlenmektedir. Ancak sadece babası lise mezunu olan adayların ortalamalarında bu durum değişmektedir. Dolayısıyla en yüksek dinleme öz yeterlik algısına, babası üniversite mezunu olan adayların sahip olduğu anlaşılmaktadır. Bu bulgu, dinleme öz yeterlik algısı üzerinde, babanın eğitiminin etkili olduğunu göstermektedir. Buna bağlı olarak, babanın çocukların yetişmesinde, eğitiminde ve iş yaşamında, iletişim becerileri konusunda

örnek ve rol model olmasının dinleme yeterliğinde de kendini gösterdiği söylenebilir.

Öğretmen adaylarının dinleme öz yeterlik algısı üzerinde baba eğitim düzeyinin ne oranda etkili olduğunu görebilmek için Post-Hoc LSD testi yapılmış ve sonuçlar Tablo 9’da gösterilmiştir:

Tablo 9: Baba eğitim düzeyi Post-Hoc analizi

Baba Eğitim Düzeyi (I)	Baba Eğitim Düzeyi (J)	Ortalama Farkı (I-J)	p
İlkokul	Ortaokul	-,04566	,690
	Lise	,03054	,765
	Üniversite	-,20790*	,048
Ortaokul	İlkokul	,04566	,690
	Lise	,07620	,400
	Üniversite	-,16224	,083
Lise	İlkokul	-,03054	,765
	Ortaokul	-,07620	,400
	Üniversite	-,23844*	,002
Üniversite	İlkokul	,20790*	,048
	Ortaokul	,16224	,083
	Lise	,23844*	,002

Dinleme öz yeterlik algı ortalamaları üzerinde baba eğitim düzeyinin ne oranda etkili olduğunu görebilmek için yapılan Post-Hoc LSD analizi sonuçları Tablo 9’da sunulmuştur. Buna göre, baba eğitim düzeyi arttıkça adayların dinleme öz yeterlik algı düzeyinin de arttığı tespit edilmiştir. Babası üniversite düzeyinde eğitim almış adayların ilkokul ve lise düzeyinde eğitim almış adaylara göre öz yeterlik algılarının daha yüksek olduğu görülmektedir. ($p<0,05$). Yalnız ortaokul ile üniversite eğitim düzeyine sahip babaların öğrencilerinin dinleme öz yeterlik algısının birbirine yakın olduğu ve lise düzeyinin öz yeterlik üzerinde anlamlı fark oluşturmadığı da belirlenmiştir. Bu bulgu, babası üniversite düzeyinde eğitim almış adayların diğerlerine oranla daha yüksek dinleme öz yeterlik algısına sahip olduğu şeklinde açıklanabilir.

Dinleme öz yeterlik algılarının evden internete kullanımına göre analizi

Tablo 10: Evden internete bağlanma durumuna göre dinleme öz yeterlik algısı

Evde İnternet	N	Ortalama	Standart Sapma	t	p
Evet	165	2,6155	,49604	-1,052	0,294
Hayır	74	2,6892	,51140		

Tablo 10'da görüldüğü üzere, öğretmen adaylarının evlerinde ya da ikamet ettikleri yerde internet kullanma durumunun dinleme öz yeterlik algısı üzerinde anlamlı farklılık oluşturmadığı tespit edilmiştir ($t=-1,050$, $p>0,05$). Bununla birlikte, ortalamalar incelendiğinde evde yazılı ve sözlü iletişim, eğlence ve paylaşımlar için internet kullanan adayların genel olarak kullanmayanlardan daha düşük öz yeterlik algısına sahip olmaları da dikkat çekmektedir. Bu bulgu, evde ya da ikamet edilen yerde internet kullanımının dinleme öz yeterlik algısı üzerinde etkili bir değişken olmadığını göstermektedir.

Dinleme öz yeterlik algılarının cep telefonundan internet kullanımına göre analizi

Tablo 11: Cep telefonundan internet kullanımına göre dinleme öz yeterlik algısı

Çepten İnternet	N	Ortalama	Standart Sapma	t	p
Evet	206	2,5998	,47610	-3,021	0,002
Hayır	33	2,8788	,58737		

Tablo 11'de görüldüğü üzere, öğretmen adaylarının cep telefonlarından internet kullanma durumunun dinleme öz yeterlik algısı üzerinde anlamlı farklılık oluşturduğu tespit edilmiştir ($t=-3,021$, $p<0,05$). Bununla birlikte ortalamalar incelendiğinde, cepten internet kullanmayan adayların kullananlardan daha yüksek öz yeterlik algısına sahip olmaları da dikkat çekmektedir. Bu bulgu, cep telefonlarından internet kullanımının dinleme öz yeterlik algısı üzerinde olumsuz bir etkide bulunduğunu göstermektedir. Bu durum, cep telefonu gibi teknolojik cihazların sağladığı ortam özelliklerinin adaylar tarafından benimsenmiş olmasına karşın teknolojinin getirdiği hız ve kolaylık ile iletişim sürecinde gerekli olan kuralların ve gerekliliklerin salt mesajı ulaştırma kaygısıyla önemsizlenmesi ile açıklanabilir.

Dinleme öz yeterlik algılarının anlatma becerisi tercihi göre analizi

Tablo 12: Anlatma becerisi tercihi göre dinleme öz yeterlik algısı

Anlatma Tercihi	N	Ortalama	Standart Sapma	F (2,236)	p
Yazma	28	2,3554	,54098	7,115	0,001
Konuşma	38	2,8118	,44667		
Her İkisi	173	2,6460	,48848		

Tablo 12'de görüldüğü üzere, öğretmen adaylarının anlatma becerisi tercihlerinin dinleme öz yeterlik algıları üzerinde anlamlı farklılık oluşturduğu tespit edilmiştir ($F=7,115$, $p<0,05$). Buna göre, en yüksek öz yeterlik algısına konuşma becerisini tercih eden adaylar, daha sonra ise her ikisini tercih eden adaylar sahiptir. Diğer bir deyişle, duygu ve düşüncelerini anlatmak için konuşmayı önceleyen adayların dinleme öz yeterlik algısı diğerlerinden daha yüksektir. Ayrıca, adayların çoğunluğunun her iki anlatma yolunu da tercih etmekte olması da dikkat çekmektedir. Bu bulgu, dinleme ve konuşmanın sesli uyarıcılara dayanması, dinlemenin konuşma esnasında başvurulan bir anlama becerisi olması ve konuşan bir kişinin iyi dinleyicilere ihtiyaç duyması ile açıklanabilir.

Öğretmen adaylarının dinleme öz yeterlik algısı üzerinde anlatma becerisi tercihlerinin ne oranda etkili olduğunu görebilmek için Post-Hoc LSD testi yapılmış ve sonuçlar Tablo 13'te gösterilmiştir:

Tablo 13: Anlatma becerisi tercihi Post-Hoc analizi

Anlatma Tercihi(I)	Anlatma Tercihi(J)	Ortalama Farkı(I-J)	p
Yazma	Konuşma	-,45648*	,000
	Her İkisi	-,29060*	,004
Konuşma	Yazma	,45648*	,000
	Her İkisi	,16589	,059
Her İkisi	Yazma	,29060*	,004
	Konuşma	-,16589	,059

Dinleme öz yeterlik algı ortalamaları üzerinde anlatma becerisi tercihlerinin ne oranda etkili olduğunu görebilmek için yapılan Post-Hoc LSD analizi sonuçları Tablo 13'te sunulmuştur. Buna göre, duygu ve düşüncelerini konuşarak ya da her iki beceriyi kullanarak anlatan adayların öz yeterlik algısı sadece yazmayı tercih edenlere göre daha yüksektir. Yazma becerisini anlatma yolu olarak tercih eden adaylarla diğer adayların algıları arasında bu açıdan anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p<0,005$). Dinleme ve konuşma sese dayalı ve sözlü iletişim becerileridir. Ancak yazma sembol ve araçlara ihtiyaç duymaktadır ve yazılı iletişim aracıdır. Bu nedenle, yazmadan ziyade konuşma ve her iki beceriyi tercih

eden adayların dinleme öz yeterlik algısının daha yüksek olması doğal bir durumdur. Dolayısıyla, dinleme ile fiziksel özellikleri ortak olan becerileri tercih edenlerin öz yeterliklerinin daha yüksek olduğu söylenebilir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Dinleme, sözlü anlama aracıdır. Bu nedenle, iletişim sürecinde, konuşmacının aktarmak istediği içeriği tam olarak anlamak ve değerlendirebilmek için çok büyük bir role sahiptir. Dinleme becerisi ile ilgili bilgi, kural ve uygulama becerilerinin çocuklara temel eğitim aşamasındaki dil eğitimi sürecinde kazandırılması bunun için önemlidir. Ancak sadece dil eğitiminde değil, tüm eğitim ortamlarında etkili dinleme sergilenmeli, böylece öğrencilerin dil eğitimi derslerinde öğrendiklerini uygulamasına ve yaşamına aktarmasına fırsat sunulmalıdır. Bu noktada öğretmenlerin iyi birer dinleyici olması ve örnek olabilmesi beklenmelidir. Öğretmenlerin de bu becerileri birer öğretmen adayı olarak lisans öğrenimlerinde kazanması gerekmektedir. Bu gerekçelerle, öğretmen adaylarının dinleme öz yeterlik algılarının incelendiği bu araştırmada şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Öğretmen adaylarının, 1 ile 4 arasında, 2,67 oranında dinleme öz yeterlik algısına sahip olduğu ve en yüksek puan üzerinden değerlendirildiğinde ise 52,77'ye denk gelen bir algının mevcut olduğu tespit edilmiştir. Adayların çoğunluğunun *Orta* düzeyde, ancak genel ortalamaları değerlendirildiğinde ise *İyi* düzeyde dinleme öz yeterlik algısına sahip olduğu görülmektedir. Karahan'ın (2018) Türkçe öğretmeni adaylarının dinleme öz yeterliklerini incelediği araştırmada da adayların iyi düzeyde öz yeterliğe sahip olduğu tespit edilmiştir. Kurudayıoğlu ve Kana'nın (2013) da adaylar üzerinde yaptığı araştırmada, dinleme öz yeterliğine sahip olduğuna dair tespitler bu sonucu desteklemektedir. Yine Taşgın Gerez'in (2015) konuyla ilgili tez çalışmasında, Türkçe öğretmeni adaylarının dinleme öz yeterliklerinin yüksek olduğu ortaya konulmuştur. Bunlarla birlikte, konuşma öz yeterliğine yönelik Sallabaş'ın (2012) yaptığı araştırmada da öğrencilerin öz yeterlik düzeylerinin ortalamanın üstünde olduğu ancak çok yüksek olmadığı görülmüştür.

Adayların dinleme öz yeterlik algıları üzerinde cinsiyetin etkili olmadığı, bununla birlikte erkek adayların öz yeterlik algısının kızlara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Taşgın Gerez'in (2015) araştırmada ise, kız adaylar lehine dinleme öz yeterlik ortalamalarının farklılaştığına dair yapılan tespitler ile araştırma sonuçları örtüşmektedir. Buna karşın Tulumcu'nun (2014) yabancı dil olarak Türkçe

öğrenenlerin anlama öz yeterlikleri üzerinde yaptığı araştırmada, cinsiyetin etkili bir değişken olmadığı görülmüştür. Öğretmen adaylarının konuşma öz yeterlik inancını konu alan çalışmasında Katrancı (2014) da benzer sonuçlara ulaşmıştır. Ancak araştırmanın aksine, Arslan'ın (2018) akademik öz yeterlik ile konuşma kaygısını incelediği araştırmada cinsiyetin öz yeterlik inancı üzerinde etkili olduğu tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarının dinleme öz yeterlik algısı üzerinde evlerinde kitap okunma durumunun etkili olmadığı, bununla birlikte ortalamalar incelendiğinde, evlerinde kitap okunan adayların öz yeterlik algılarının okunmayanlara göre daha yüksek olduğu ulaşılan sonuçlardandır. Bu sonuç, adayların çoğunun evinde kitap okuması ya da evde kitap okuma açısından ailelerin benzerlik taşıması ile açıklanabilir. Diğer taraftan öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlığının dinleme öz yeterlik algısı üzerinde etkili olduğu araştırmanın önemli sonuçlarındandır. Bu doğrultuda, okuma alışkanlığına bağlı olarak algı ortalamalarının arttığı gözlenmiştir. Emiroğlu ve Pınar'a (2013) göre, "okuma-anlamanın gerçekleşebilmesi için önce dinlemenin öğrenilmesi gerekir." Bu da dinleme ve okuma alışkanlığı arasında güçlü bir bağın olduğuna işaret eder. Oğuz'un (2009) öğretmen adaylarının yazılı ve sözlü anlatım öz yeterliklerine yönelik araştırmada, adayların çoğunun sözlü anlatım becerilerinin yetersiz olduğunu düşündükleri tespit edilmiştir. Aynı araştırmada adayların bu durumun sebepleri arasında, kitap okumamayı göstermesi ulaşılan sonuçları desteklemektedir.

Anne eğitim düzeyinin öğretmen adaylarının dinleme öz yeterlik algısı üzerinde etkili olmadığı belirlenmiştir. Ancak anlamlı farklılaşma olmasa da, anne eğitim düzeyi yükseldikçe dinleme öz yeterlik algısının kısmen de olsa artış sergilediği gözlenmiştir. Buna karşın baba eğitim düzeyinin öğretmen adaylarının dinleme öz yeterlik algısı üzerinde etkili olduğu tespit edilmiştir. Bu tespit, baba eğitim düzeyine bağlı olarak adayların dinleme öz yeterlik algısının yükseldiğini ortaya koymaktadır. Sadece babası lise mezunu olan adayların ortalamalarının bu eğilimin dışında kaldığı da gözlenmiştir. Dolayısıyla babası üniversite düzeyinde eğitim almış adayların diğerlerine oranla daha yüksek dinleme öz yeterlik algısına sahip olduğunu tespit edilmiştir. Bu sonuç, babanın çocukların yetişmesinde, eğitiminde, iş yaşamında ve iletişim becerileri konusunda örnek olmasının dinleme öz yeterliği üzerinde etkili olduğu şeklinde açıklanabilir. Seçkin ve Başbay'ın (2013) çalışmalarında, anne eğitim düzeyine göre öğretmen adaylarının öz yeterlik inançları farklılaşmazken baba eğitim düzeyine göre anlamlı farkın oluşması araştırma sonuçları ile benzerlik göstermektedir.

Aynı şekilde Aykol'un (2017) yabancı dil öz yeterlikleri ile anne ve baba eğitim düzeyi arasında anlamlı ilişki tespit ettiği araştırmanın sonuçları da bu sonucu desteklemektedir. Bunların aksine, Ceyran'ın (2016) öğretmen adaylarının dinleme becerisi ile ilgili görüşlerini incelediği çalışmada, anne ve baba eğitim düzeyinin görüşler üzerinde etkili olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. İnnalı ve Aydın'ın (2014) çalışmasında da okur öz yeterliği üzerinde anne ve baba eğitim düzeyinin anlamlı etkiye sahip olduğuna dair sonuç ile araştırmanın sonuçları örtüşmektedir. Yine Arslan'ın (2017) akademik öz yeterlik ve dinleme kaygısı üzerinde hem anne hem de babanın eğitim düzeyinin olumlu etkiye sahip olduğuna dair tespitleri ulaşılan sonuçları desteklemektedir.

Öğretmen adaylarının evlerinde ya da ikamet ettikleri yerde internet kullanma durumunun dinleme öz yeterlik algısı üzerinde etkili olmadığı tespit edilmiştir. Buna karşın cep telefonlarından internet kullanımının öğretmen adaylarının dinleme öz yeterlik algısı üzerinde olumsuz bir etkisinin olduğu belirlenmiştir. Diğer bir deyişle, cepten internet kullanmayan adayların kullananlardan daha yüksek öz yeterlik algısına sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuç, adaylar tarafından sıklıkla kullanılan cep telefonu gibi teknolojik cihazların ve internetin getirdiği hız ve kolaylığa bağlı olarak iletişim sürecinde gerekli olan kuralların salt mesajı ulaştırma kaygısıyla göz ardı edilmesi ile açıklanabilir. Maden'in (2013) dinleme problemlerinin sosyokültürel analizini yaptığı çalışmasında, "genel ağ (internet) aracılığıyla yapılan sözlü iletişimlerde dinleyen, konuşmacının söyledikleri ve tavrı arasında ilişki kuramaz ve kontrol edemez." değerlendirmesi internet kullanımının dinleme öz yeterlik algısı üzerindeki olumsuz etkisine dair sonuçları temellendirmektedir.

Öğretmen adaylarının anlatma becerisi tercihlerinin dinleme öz yeterlik algısı üzerinde etkili olduğu belirlenmiştir. Bu doğrultuda, en yüksek öz yeterlik algısına konuşma becerisini tercih eden adayların, daha sonra her ikisini tercih edenlerin sahip olduğu gözlenmiştir. Adayların çoğu anlatma ihtiyacı için hem konuşma hem de yazmayı birlikte tercih etmektedir. Bu sonuçtan hareketle, dinleme ve konuşma arasındaki fiziksel ve iletişimsel ortaklıkların dinleme öz yeterlik algısı üzerinde etkisini gösterdiği söylenebilir. Maden ve Durukan'ın (2016) yaptığı dinleme kaygısı ile ilgili çalışmada da anlatma becerisi tercihinin kaygı üzerinde anlamlı bir fark oluşturmamış olması bu sonucu açıklamada yardımcı olacaktır.

Sonuç olarak, öğretmen adaylarının genel olarak *İyi* düzeyde dinleme öz yeterlik algısına sahip olduğu tespit edilmiştir. Bununla beraber cinsiyetin, evde veya ikamet edilen yerde kitap okunmasının, anne eğitim düzeyinin dinleme öz yeterlik algısı üzerinde ayırt edici olmadığı; buna karşın adayların kitap okuma alışkanlığının, baba eğitim düzeyinin ve anlatma becerisi tercihinin öz yeterlik algısı üzerinde ayırt edici olduğu belirlenmiştir. Ulaşılan sonuçlardan hareketle; farklı örneklerde dinleme öz yeterlik algısının belirlenmesi, öğretmen adaylarının dinleme öz yeterlik algıları üzerinde etkili olabilecek farklı değişkenlerin incelenmesi, ayrıca diğer branşlardaki öğretmenlerin ve adayların dinleme becerilerine ilişkin durum tespiti ve çözüm önerisi içeren araştırmaların yapılması önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Arslan, S. ve Özpınar, İ. (2008). Öğretmen nitelikleri: İlköğretim programlarının beklentileri ve eğitim fakültelerinin kazandırdıkları. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi (EFMED)*, 2(1), 38-63.
- Arslan, A. (2017). Ortaokul öğrencilerinin dinleme kaygıları ve akademik özyeterlik inançlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *International e-Journal of Educational Studies (IEJES)*, 1(1), 12-31.
- Arslan, A. (2018). Ortaokul öğrencilerinin konuşma kaygıları ve akademik öz-yeterlik inançlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *International e-Journal of Educational Studies (IEJES)*, 2 (3), 26-43.
- Aydın, İ.S., Demircan, U. ve İnnalı, H., Ö. (2015). Ortaokul öğrencilerinin dinleme/izleme öz yeterlik algılarına yönelik ölçek geliştirme çalışması. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, UDES Özel Sayısı, 1420-1435.
- Aykol, N. (2017). *Lise öğrencilerinin yabancı dile yönelik kalıplaşmış düşünceleri ve yabancı dil özyeterlik algılarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi.
- Ceyran, K.O. (2016). *Türkçe öğretmeni adaylarının dinleme becerisine yönelik görüşlerinin incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Nevşehir Hacı Bektaş Üniversitesi
- Demirel, Ö. (1999). *İlköğretim okullarında Türkçe öğretimi*. İstanbul: MEB Basımevi Yayınları.
- Doğan, Y. (2011). *Dinleme eğitimi*. Ankara: PegemA Yayınları.
- Donmuş, V., Akpınar, B. ve Eroğlu, M. (2017). Öğretmen adaylarının akademik özyeterlikleri ve mesleki kaygıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(37), 1-13.
- Emiroğlu, S. ve Pınar F.N. (2013). Dinleme becerisinin diğer beceri alanları ile ilişkisi. *Turkish Studies*, 8(4), 769-783.
- Erdem, A. ve Erdem M. (2014). "Dinleizlelanlat" dinleme ve konuşma yeterlikleri ölçeğinin geliştirilmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3(4), 418-432.
- Ergin, A. ve Birol C. (2005). *Eğitimde iletişim*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- İnnalı, H. Ö. ve Aydın, İ. S. (2014). İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin okur özyeterliklerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Turkish Studies*, 9(9), 651-682.
- Karahan, B. Ü. (2018). Examining the relationship of listening and speaking anxieties of Turkish teacher candidates with their listening self- efficacy. *International Online Journal of Educational Sciences*, 10(3), 72-82.
- Karasar, N. (2006). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Katracı, M. (2014). Öğretmen adaylarının konuşma becerisine yönelik öz yeterlik algıları. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 174-195.
- Kurudayıoğlu, M. ve Kana, F. (2013). Türkçe öğretmeni adaylarının dinleme becerisi ve dinleme eğitimi özyeterlik algıları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2), 245-258.
- MacIntyre, P. D. & Gardner, R. C. (1989). Anxiety and second language learning: Toward a theoretical clarification. *Language learning*, 39(2), 251-275.
- Maden, A. ve Durukan, E. (2016). Türkçe öğretmeni adaylarının dinleme kaygıları. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 5(4), 1945-1957.
- Maden, S. (2013). Niçin dinlemiyoruz? Dinleyememe probleminin sosyokültürel analizi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 2(1), 49-83.
- Maden, S., Durukan, E. ve Aslan A. (2010). Türkçe öğretmeni adaylarının öğretmen niteliklerine yönelik görüşleri. *Turkish Studies*, 5(4), 1364-1378.
- Mead, N. A. & Rubin, D. L. (1985). Assessing listening and speaking skills. *ERIC, Digest*, ED 263626.
- Oğuz, A. (2009). Öğretmen adaylarının sözlü ve yazılı anlatım becerilerine ilişkin öz yeterlik algıları. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(30), 18-42.
- Pajares, F. & Schunk, D. H. (2001). Self-beliefs and school success: Self-efficacy, self-concept, and school achievement. R. Riding & S. Rayner (Ed.). In *Selfperception* (pp. 239-266). London: Ablex Publishing.
- Pajares, F. (1996). Self-efficacy beliefs and mathematical problem-solving of gifted students. *Contemporary Educational Psychology*, 21, 325-344.
- Pajares, F. (2002) Overview of social cognitive theory and of self-efficacy. <http://www.uky.edu/~eushe2/Pajares/eff.html> 30.01.2019 tarihinde erişilmiştir.
- Sallabaş, M.E. (2012). Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin konuşma öz yeterliklerinin değerlendirilmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 16(2), 269-290.
- Sever, S. (1997). *Türkçe öğretimi ve tam öğrenme*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Seçkin, A. ve Başbay, M. (2013). Beden eğitimi ve spor öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin öz-yeterlik inançlarının incelenmesi. *Turkish Studies*, 8(8), 253-270.
- Senemoğlu, N. (2005). *Gelişim, öğrenme ve öğretim: Kuramdan uygulamaya*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Taşgın Gerez, F. (2015). *Türkçe öğretmeni adaylarının dinleme, konuşma, okuma ve yazma öz yeterlikleri ile öğrenme stillerinin incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi.
- Temel, S. (2012). Problem çözme sürecinin temel unsurları: Üstbilişsel özdüzenleme stratejisi ve özyeterlik algısı. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 190-199.
- Tschannen-Moran, M. & Woolfolk Hoy, A. (2001). Teacher efficacy: capturing an elusive construct. *Teaching and Teacher Education*, 17, 783-805.
- Tulumcu, F.M. (2014). *Yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin anlama becerilerine yönelik öz yeterlikleri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Sakarya: Sakarya Üniversitesi.
- Türk Dil Kurumu (2005). *Türkçe sözlük*. Ankara: TDK.
- Umagan, S. (2007). "Dinleme". A. Kırkılıç ve H. Akyol. (Ed.). *İlköğretimde Türkçe öğretimi* içinde s.149-163. Ankara: Pegem A. Yayıncılık.
- Vandergrift, L. (2004). Listening to learn or learning to listen. *Annual Review of Applied Linguistics*, 24, 3-25.
- Woolfolk-Hoy, A. & Spero R.B. (2005). Changes in teacher efficacy during the early years of teaching: a comparison of four measures. *Teaching and Teacher Education*, 21, 343-356.
- Yaman, H. ve Can, A. (2015). Yabancı dil olarak Türkçe öğrenenler için dinleme kaygısı ölçeği geliştirme: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *International Online Journal of Educational Sciences*, 7 (2), 220- 230.
- Yaman, H. ve Tulumcu, F.M. (2016). Yabancı dil olarak Türkçe öğrenenler için dinleme becerisi öz yeterlik ölçeği geliştirilmesi. *Turkish Studies*, 11(3), 2371-2386.

EXTENDED ABSTRACT

Listening is a language skill that provides understanding in the oral communication process. In daily communication, it is necessary to have this skill to fully understand and respond to the speaker. It is a feature that is acquired and affects other skills within the language skills. Deficiencies related to listening skills may negatively affect the person's entire communication experience. Being a good listener also improves speech. It also contributes to the process of reading and writing. Therefore, it should be given importance to improve listening skills in language education activities. However, effective listening should be exhibited not only in language education but also in all educational environments. Thus, students can be given the opportunity to practice what they have learned in language education lessons and transfer them to their lives. Teachers working at the basic education level should both have this skill and teach it correctly. However, first of all, teachers' listening skills must be complete. While communicating, they should be an example in terms of listening. Listening qualifications should be at a positive level. Listening self-efficacy can be defined as the listener's perception of performing the behaviors expected from him during the oral communication process. It is seen that researches on listening self-efficacy of teachers and pre-service teachers are limited. This situation makes the studies to be carried out on this subject valuable. As a matter of fact, pre-service teachers receive training on oral communication and listening skills while preparing for the teaching profession. Determining the pre-service teachers' competencies in this regard will be beneficial for teacher training policies.

In this study, it was aimed to determine the self-efficacy perceptions related listening skills of pre-service teachers studying in the faculty of education. Perceptions of listening self-efficacy was evaluated in terms of variables such as gender, reading habits, parental education level, internet usage and preference for expression skills. Some qualities were paid attention to in determining the variables: Gender effect on physical, social and psychological development; reading habit associated with the development of language skills; modeling the family about communication and good listening, changing the communication habits of internet usage and increasing the use of mobile devices; the possibility of speaking and writing to expression is also considered to have an impact on listening. A descriptive survey model was adopted for this study. The sample of the study was consisted of 239 pre-service teachers who studied in different department in faculty of education of a state university. There are some reasons for this study to be conducted on pre-service teachers. For these reasons, it was effective that the pre-service teachers will be modeled by their students when they start their profession, and that they will provide training on listening and language skills. The data of the study was collected with *Perceptions of Listening Self-Efficacy Scale* and *Personal Information form*. Data collection tools were delivered (as a printed or e-mail) to the pre-service teachers and collected. *Perception of Listening Self-Efficacy Scale*, 4) Always 3) Usually 2) Occasionally 1) Never has interval values. It is scaled in 4-point likert type. The interval values in the data collection tools are graded. The data obtained in the research were analyzed with SPSS 16.0 program in line with the objectives and sub-problems. In the analysis of the data obtained; Arithmetic mean was used to analyze the listening self-efficacy perception averages. T-test was used to test the variable of gender, reading books at home, internet usage (from home and mobile / mobile phone). One Way Anova was used for parents' level of education, habit of reading books, and preference variables for expression skills.

As a result of the research, it was determined that pre-service teachers' perceptions of listening self-efficacy was generally good. However, it was found that gender, reading at home or at home and reading mother's education level did not affect self-efficacy perception. On the other hand, it was determined that the habit of reading books, father's education level and preference of expression skills were differentiated on self-efficacy perception. It is seen in the literature that there are many similar studies with the results of the research. Based on the results, the self-efficacy perception of pre-service teachers in different branches can be determined. In addition, it may be suggested to identify different factors that may affect perception.